Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 200 (9696). • 1989 йил 21 октябрь • шанба • Баҳоси 3 тийин.

ТОШКЕНТ 20 октябрь. Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси. (ЎзТАГ сурати).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси ўзининг 19 октябрдаги мажлисида Марказий Комитет 1989 йил сентябрь Пленумининг йўл-йўриқларига, маҳаллий партия комитетларининг, коммунистларнинг таклифларига асосланиб, Россия Федерацияси область ва ўлка партия ташкилотларининг фаолиятига раҳбарликни яхшилаш ҳамда уни мувофиқлаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. КПСС Марказий Комитетида РСФСРдаги партиявий ишни мувофиқлаштириш билан шуғулланувчи тегишли ташкилий тузилмаларни барпо этиш тўғрисидаги таклифларни КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми муҳокамасига киритишга қарор қилинди.

Мажлисда давлат ҳокимиятининг республика ва маҳаллий органларига бўлажак сайловни ўтказиш чоғида партия комитетларининг вазифалари билан боғлиқ бўлган баъзи масалалар муҳокама қилинди. Бу сайлов сиёсий ислоҳотни бундан буён ҳам рўёбга чиқариш, Советларни халқ ҳокимияти органлари тарзида янгилаш ва кучайтириш, қайта қуришнинг бутун бориши учун жуда муҳим аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди.

Сиёсий бюро партия ташкилотларининг фаол ишлаши, уларнинг демократик имкониятларидан самарали фойдаланиш, айниқса партия комитетларининг омма билан алоқасини мустаҳкамлаш ишида уларнинг фаолиятини қатъиян яхшилаш зарурлигини қайд этди. КПСС Марказий Комитети комиссияларининг республика ва маҳаллий ҳокимият органларига ўтказиладиган сайловга тайёргарлик кўриш чоғида партия ташкилотларининг ишини такомиллаштиришга қаратилган таклифлари маъқулланди.

Сиёсий бюро М. С. Горбачевнинг Социалистик интернационал раиси, Германия социал-демократик партиясининг фахрий раиси В. Брандт билан учрашув тўғрисидаги ахборотини тинглади. КПСС билан халқаро социал-демократия ўртасида авж олиб кетган мазмундор ва рўй-рост мулоқот дунёга XXI асрга пешвоз чиқишни ҳис этиш учун муҳим бўлган жуда улкан ғояларни таклиф қилиши мумкинлиги таъкидланди.

Шу нуқтаи назардан социалистик интернационал билан КПСС ўртасидаги алоқаларни чуқурлаштириш, шу жумладан хавфсизлик ва қуролсизланиш масалалари хусусидагина эмас, айни вақтда жаҳон иқтисодиёти ва экологияси, фан-техника революцияси ва ахборот жараёнлари масалалари юзасидан, Шимол-Жануб муаммолари, умуман социализм ва цивилизациянинг истиқболлари юзасидан ҳам мунтазам фикрлашувларни йўлга қўйиш тўғрисида учрашув чоғида айтилган истаклар ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга лойиқдир.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси В. Г. Афанасьев илмий ишга ўтиши муносабати билан унинг «Правда» газетаси бош редактори лавозимидан озод қилиш тўғрисидаги илтимосини қондириб, партия матбуотидаги узоқ йиллик самарали фаолияти учун унга миннатдорчилик билдирди.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси И. Т. Фроловни «Правда» газетасининг бош редактори этиб тасдиқлади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси «Тошкент шаҳрида жамоат интизоми ва тартибни мустаҳкамлаш чоралари ҳақида» қарор қабул қилди

Ишларнинг аҳволини таҳлил этиш, гражданларнинг партия ва совет органларига жуда кўп мурожаатлари, Марказий Комитет Бюроси аъзоларининг меҳнат коллективларидаги учрашувлари шундан далолат бермоқдаки, сўнгги вақтда Тошкент шаҳрида оператив вазият кескин тус олди, интизом бўшашмоқда, корхоналар ва ташкилотларда тартиб бузилмоқда. Шаҳар меҳнаткашлари вазиятни беқарор қилаётган, ҳаддидан ошаётган кучлар ўзларининг ғаразли мақсадларини кўзлаб кескинликни кучайтираётганлигидан, аҳолининг турли гуруҳларини миллий негизда тўқнаштиришга, оммавий тартибсизликлар келтириб чиқаришга уринаётганликларидан жиддий ташвишланаётганликларини айтмоқдалар. Савдо, маиший, табобат муассасаларида, транспортда тил негизида можаролар чиқиши фактлари кўпайди.

Буларнинг ҳаммаси одамлар орасида ҳавотирлик ва ташвиш уйғотмоқда, улар ўз хавфсизлиги ва осойишталикни таъминлашни ҳақли равишда талаб қилмоқдалар.

Айниқса, республика Давлат тили тўғрисидаги Қонун лойиҳаси муҳокама қилиниши, рухсат этилмаган митинглар ва йиғилишлар ўтказилиши, уларда норасмий уюшмаларнинг айрим раҳбарлари масъулиятсизлик билан ҳаддан ташқари гап қилишлари муносабати билан вазият кескинлашди ҳамда жамоат тартибини, хулқ-атвор нормаларини бузиш, гражданларнинг шани ва қадр-қимматини ҳақоратлаш ҳоллари кўпайди. Бироқ бундай ғайриқонуний ҳаракатларга совет, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари тегишли зарба бермаётирлар, бундай ҳаракатларга чек қўйиш учун қонун кучидан тўла фойдаланилмаяпти.

Шаҳарда юз бераётган воқеаларга Тошкент шаҳар, район партия комитетлари ўз вақтида принципиал баҳо бермаяптилар, раҳбарлар, коммунистлар ва комсомолларнинг лоқайдлиги ва пассив позициясига эътибор бермаётирлар, уларнинг баъзилари рухсат этилмаган митингларда иштирок этишига тоқат қилмоқдалар. Партия комитетларининг фаолиятида ҳужумкорлик, бошланғич партия ташкилотлари, жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективларининг кенгашлари, маҳалла комитетлари, турли тузилмаларнинг куч-ғайратларини ижтимоий-сиёсий вазиятни соғломлаштириш учун бирлаштиришда ташкилотчилик қобилияти етишмаяпти.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси қарор қилди:

Тошкент шаҳрида юз берган вазиятни мутлақо йўл қўйиб бўлмайдиган вазият деб ҳисоблансин ва шаҳар партия комитетидан (ўртоқ А. И. Фозилбеков), Тошкент шаҳар ижроия комитетидан (ўртоқ Ш. Р. Шоабдураҳимов) ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарор этиш юзасидан қатъий ва узил-кесил чораларни кўриш талаб қилинсин. Юксак жамоат тартиби, интизом ва уюшқоқлик таъминланиши учун раҳбар кадрлардан жавобгарлик ва талабчанлик кучайтирилсин. Белгиланган тадбирларни амалга ошириш вазифалари партия-хўжалик фаолларининг кенгашларида, меҳнат коллективларидаги очиқ партия йиғилишларида кечиктирмай муҳокама қилинсин. Ҳар бир партия, совет, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари эътиборига уларнинг ҳаракатсизлиги, хизмат бурчини бажаришдан ўзини четга олиши фактларига эгаллаб турган лавозимидан бўшатишга қадар қаттиқ чора кўрилиши етказилсин.

Тошкент область партия комитети (ўртоқ М. М. Мирқосимов)нинг эътибори республика пойтахти турмуши ва фаолиятининг нормал ва барқарор маромини таъминлаш, одамларнинг кайфиятига салбий таъсир қиладиган сабаблар ва омилларни бартараф этиш учун сиёсий усулларни кучайтириш зарурлигига қаратилсин.

Ўзбекистон ССР Прокуратураси, Ички ишлар ва Адлия министрликлари, Олий судининг коммунист раҳбарлари Д. А. Усатов, В. М. Камолов, Б. Ғ. Олимжонов ва Б. М. Маликов ўртоқлардан жамоат тартибини таъминлаш, қонунбузарликнинг олдини олиш, айниқса, миллатлараро негиздаги можароли вазиятларга чек қўйиш борасида ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари фаолиятини кучайтириш талаб қилинсин. Қонундан ҳар қандай чекинишга кескин ва принципиал муносабат билдириш, содир этилган жиноят учун муқаррар жазо берилишига эришиш керак. Тошкент шаҳар ички ишлар органларини профессионал тайёргарликка эга бўлган, ҳалол, принципиал позицияда турувчи кадрлар билан мустаҳкамлаш чоралари кўрилсин.

Судларда, милиция ва прокуратура органларида ҳар бир ходим ўз бурчини оғишмай бажариши учун юксак интизом ва тартиб ўрнатилсин. Ушбу масала область, шаҳар ва район партия комитетларида, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, министрликлар ва идоралар коллегияларининг мажлисларида муҳокама қилинсин, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида мазкур масалага бағишлаб кенгаш ўтказилсин.

Савдо министрлиги, Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги, Соғлиқни сақлаш министрлиги, Автотранспорт министрлиги, Халқ таълими министрлиги, Ўзбекбирлашув ва бошқа министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари ўзларига қарашли ташкилотлар ва муассасаларда аҳолига хизмат кўрсатиш чоғида тил билан боғлиқ ҳар қандай можаро чиққанлик учун уларнинг шахсан жавобгар эканлиги огоҳлантирилсин.

Оммавий ахборот воситалари жамоат интизоми ва тартибини мустаҳкамлаш юзасидан партия, совет ва хўжалик органлари, милиция, прокуратура, суд, жамоат ташкилотлари, кўнгилли халқ дружиналари олиб бораётган ишларни мунтазам ёритсинлар, вазиятни беқарор қилишга, совет кишиларининг нормал турмушини бузишга уринаётган шахсларнинг хатти-ҳаракати жамоатчилик муҳокамасига қўйилсин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси республиканинг меҳнат коллективларига, маҳалла комитетларига, жами аҳолисига мурожаат қилиб, жамоат тартиби ва интизомни мустаҳкамлашда ғоят фаоллик билан иштирок этишга чақиради. Ўзбекистон ҳамиша интернационализм, барча халқлар ва миллатлар яхши қўшни бўлиб яшаган, шовинизм ва миллатчиликнинг ҳар қандай кўринишларига murosasiz ва тоқат қилмайдиган республика бўлиб келган ва шундай бўлиб қолаверади.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислари тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

20 октябрь куни Тошкентда ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси очилди.

Эрталаб соат 10 да Олий Советнинг биринчи мажлиси бошланди.

Мажлисда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка номзодлар, Олий Совет Президиуми ва республика ҳукумати аъзолари қатнашмоқдалар.

Мажлисни Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси Р. Ғуломов очди.

Олий Совет бўшаб қолган ўринларга айрим сайлов округларидан сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш тўғрисида Мандат комиссиясининг раиси депутат Т. К. Жўраеванинг докладини тинглади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлари: А. Юсупов (Тошкент шаҳар 12-Киров сайлов округи); Э. И. Фозилов (Тошкент область 85-Бўка сайлов округи); Е. Т. Абдураимов (Тошкент область 89-Димитров сайлов округи); Б. Сайдазимов (Тошкент область 108-Келес сайлов округи); Э. Раҳимов (Андижон область 157-Булоқбоши сайлов округи); Ю. М. Сажнев (Бухоро область 168-Транспорт сайлов округи); Ш. К. Гатаулин (Бухоро область 186-Шофиркон сайлов округи); З. Хорунова (Сирдарё область 201-Зомин сайлов округи); А. С. Моргасов (Бухоро область 251-Ўзбекистон сайлов округи); В. Д. Великанов (Наманган область 267-Куйбишев сайлов округи); Ш. С. Зиёмов (Самарқанд область 352-Қуйиқишлоқ сайлов округи); Н. Д. Филиппов (Сурхондарё область 373-Янгибозор сайлов округи); Ў. И. Усмонов (Фарғона область 444-Заркент сайлов округи); К. Ҳалимбетов (Хоразм область 458-Ленин сайлов округи); К. Хўжамуротова (Хоразм область 462-Гурлан сайлов округи); С. Д. Ниетуллаев (Қорақалпоғистон АССР 496-Ленинобод сайлов округи) ваколатларини ҳақиқий деб топди.

Сессиянинг кун тартиби ва иш тартиби бир овоздан тасдиқланади.

Кун тартибига қуйидаги масалалар киритилган:

1. Ўзбекистон ССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги, Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови ҳақидаги ҳамда республика халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатлари сайлови тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонунларининг лойиҳалари ҳақида.

2. Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ҳамда Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатлари сайловини белгилаш тўғрисида.

3. Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясини тузиш тўғрисида.

4. Ўзбекистон ССРнинг давлат тили тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонуни лойиҳаси ҳақида.

5. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми составидаги ўзгаришлар тўғрисида.

6. Ўзбекистон ССР Олий Советининг айрим доимий комиссиялари составига ўзгартишлар киритиш тўғрисида.

7. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

«Ўзбекистон ССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги, Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови ҳақидаги ҳамда республика халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатлари сайлови тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонунларининг лойиҳалари ҳақида» Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. И. Иброҳимов доклад қилди.

Республика Олий Совети Миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари комиссиясининг раиси, Ўзбекистон ССРнинг давлат тили тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонуни лойиҳасини ишлаб чиқиш юзасидан депутатлар тайёргарлик группасининг раҳбари Э. Ю. Юсупов «Ўзбекистон ССРнинг давлат тили тўғрисида Ўзбекистон ССР Қонунининг лойиҳаси ҳақида» доклад қилди.

Докладлар юзасидан музокараларда депутатлардан: С. Д. Ниетуллаев (496-Ленинобод сайлов округи), С. Ёқубов (440-Риштон сайлов округи), В. И. Сускин (184-Янгибозор сайлов округи), Э. Ш. Велиев (302-Шаумян сайлов округи), Ю. М. Сажнев (168-Транспорт сайлов округи), Т. М. Тусеева (382-Узун сайлов округи), Ў. И. Усмонов (444-Заркент сайлов округи), Д. А. Усатов (35-Собир Раҳимов сайлов округи), Б. Ж. Ҳакимов (284-Поп сайлов округи), Б. К. Абдураҳмонов (141-Қўрғонтепа сайлов округи), С. Салоева (464-Қўшкўпир сайлов округи), Б. Каримова (СССР халқ депутати), Т. Исоқова (150-Пахтаобод сайлов округи), Ш. Р. Мирсаидов (15-Луначарский сайлов округи), В. Г. Гришчук (111-Олмазор сайлов округи), М. Искандаров (384-Телпакчинор сайлов округи), П. С. Мақсудов (68-Пролетар сайлов округи), О. Кўккўзов (506-Шуманай сайлов округи), М. В. Лезина (484-Комсомол сайлов округи), А. А. Коршунов (СССР халқ депутати), М. Салоҳиддинов (375-Вахшивор сайлов округи) иштирок этдилар.

Депутат М. Ҳабибуллаев (8-саноат сайлов округи) республика шаҳарлари ва аҳоли пунктларида тартиб ўрнатиш ҳамда интизом ва уюшқоқликни мустаҳкамлашга доир таъсирчан чоралар кўриш зарурлиги ҳақида сўров билан мурожаат қилди.

Олий Совет депутат сўровини ўрганиш ҳамда уни амалга ошириш юзасидан таклифларни ишлаб чиқиш учун комиссия тузди.

Сессия ишида СССР Олий Совети секретариатининг масъул ходими В. Х. Погребной қатнашмоқда.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси 21 октябрь куни ўз ишини давом эттиради.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ БЕЛГИЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Конституциясининг 83-ва 102-моддаларига, «Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунининг 15, 16-моддаларига ҳамда «Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатлари сайлови тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунининг 15-моддасига асосан Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатлари сайлови 1990 йил 18 февраль, якшанба кунига белгилансин.

2. Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови бўйича ҳар бир сайлов округида сайловчилар нормаси 19,9 минг сайловчи ҳисобидан белгилансин.

3. Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатларининг ваколатлари муддати 1990 йилнинг 18 февралига қадар узайтирилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕККУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1989 йил 20 октябрь.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН ССР РАЙОН (ШАҲАР) ХАЛҚ СУДЛАРИ ХАЛҚ МАСЛАҲАТЧИЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР район (шаҳар) халқ судлари халқ маслаҳатчиларининг ваколат муддатлари тугаши муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1. Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиуми, халқ депутатлари область Советлари ва Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетларига 1989 йилнинг ноябрь-декабрь ойларида Ўзбекистон ССР район (шаҳар) халқ судлари халқ маслаҳатчилари навбатдаги сайловини ўтказиш топширилсин.

2. Ўзбекистон ССР Адлия министрлиги республика халқ депутатлари Советларига халқ маслаҳатчилари сайловига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишда ташкилий ҳамда методик ёрдам бериш юзасидан зарур тадбирлар ишлаб чиқсин ва амалга оширсин.

3. Ўзбекистон ССР район (шаҳар) халқ судлари халқ маслаҳатчиларининг ваколатлари муддати 1990 йилнинг 1 январигача узайтирилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕККУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1989 йил 19 октябрь.

ТЕРИМ КУНДАЛИГИ

ОБЛАСТИМИЗ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 20 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи устун — районлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрлангани; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — машина терими — бир кунлик; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

УРТА ЧИРЧИҚ	1,15	102,02	1,03	122,63
Оққўрғон	1,58	99,81	1,60	114,98
Бўка	1,37	98,94	1,41	115,75
Пискент	1,14	98,31	0,99	102,54
Чиноз	2,25	96,48	2,71	89,90
Ғалаба	2,81	96,46	3,25	116,15
Коммунистик	1,82	93,26	1,79	112,26
Бекобод	1,56	93,03	1,24	93,78
Янгийўл	2,59	86,34	2,37	80,85
Вилоят бўйича:	1,74	96,55	1,76	107,45

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси

ЎЗБЕКИСТОН ССР КОНСТИТУЦИЯСИ (АСОСИЙ ҚОНУНИ)ГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДАГИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ ҲАҚИДАГИ ҲАМДА РЕСПУБЛИКА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ ТЎҒРИСИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУНЛАРИНИНГ ЛОЙИҲАЛАРИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. И. ИБРОҲИМОВ доклади

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистон ССР Олий Советининг бугунги сессиясида бизлар халқ муҳокамаси якунларини ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССР Конституцияси Асосий Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида, халқ депутатлари сайлови ҳақида Қонунлар қабул қилишимиз керак.

Бу ҳужжатларни қабул қилиш КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми, партиянинг XXVII съезди, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси бошлаб берган қайта қуриш йўлидаги муҳим қадам бўлади.

Ленинча Коммунистик партия иқтисодий, социал, маънавий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида чуқур, чинакам революцион ўзгартишларни амалга оширишнинг тарихий программасини илгари сурди. Партия раҳбарлигида мамлакатда социализмни мустаҳкамлаш, унинг қудратли имкониятлари ва афзалликларини мумкин қадар кенгроқ очиш учун, ҳар бир инсонга муносиб турмуш шароитларини яратиб бериш учун бунёдкорлик иши авж олиб кетди.

Иқтисодий ислоҳот фаол амалга оширилмоқда. У техникавий қудратимизни тубдан янгилаши ҳамда шаҳар ва қишлоқдаги ишлаб чиқариш муносабатларини ривожланиб бораётган социализм талабларига мослаши керак.

Маъмурий-буйруқбозлик системаси, жамият ҳаётини давлатга бўйсундириш ўрнини кенг ошкоралик, барча социал жараёнларни демократиялаш эгалламоқда.

Айни вақтда омманинг сиёсий фаоллиги мислсиз даражада ошмоқда. Шу йилнинг апрель—май ойларида бўлиб ўтган СССР халқ депутатлари сайлови бундан яққол далолат беради. Бу сайлов реал ҳокимиятни халқ депутатлари Советларига топширишни бошлаб берди.

Шу йил ёзида бўлиб ўтган СССР халқ депутатлари съезди чинакам тарихий воқеадир. Съезд ҳаммамизнинг тақдиримиз қайта қуриш билан боғлиқ эканини, социализмни тубдан янгилашга қаратилган сиёсий йўл бирдан-бир тўғри йўл эканлигини яққол кўрсатди.

Съезд доимий ишлайдиган СССР Олий Советини сайлади. У бизнинг биринчи совет парламентимиздир, чинакам коллегиаллик, жамоатчилик фикрини мумкин қадар тўла ҳисобга олиш асосида мамлакат иқтисодиётидаги, ижтимоий-маданий турмушдаги аҳволни барқарор қилишга қаратилган амалий тадбирлар комплексини ишлаб чиқишга киришди.

Шундай қилиб, сиёсий ислоҳотни амалга ошириш жараёнида номига эмас, балки чинакам иш олиб бораётган халқ вакиллари органи тузилди. У ўз фаолияти билан КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми, партия XXVII съездининг йўлини мантиқан давом эттирмоқда.

Ушбу сессия муҳокамасига олиб чиқилган қонун лойиҳаларини қабул қилиш сиёсий ислоҳот йўлида ташланган яна бир муҳим қадам бўлади. Унинг мазмуни марказда бошланган жараённи, яъни давлат ҳокимияти системасини катта-катта тадбирлар воситасида қайта қуриш жараёнини тўлдиради. Амалга ошириладиган тадбирлар республика миқёсида ва жойларда вакиллик органларини тузиш тартибини ҳамда уларнинг таркибини ўзгартиришга қаратилган.

Қонун лойиҳалари Ўзбекистон ССР Олий Советининг ишчи группаларида, доимий комиссияларида ҳар томонлама муҳокама қилинди. Улар илмий ташкилотлар, ҳуқуқий муассасаларда, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларида текширувдан ўтди. Халқ уларни бир ярим ой давомида фаол, манфаатдорлик билан жуда қизиқиб муҳокама қилди. Муҳокамада мингдан ортиқ қизиқарли таклифлар тушди. Муҳокамада қатнашган барча ўртоқларга Олий Совет номидан миннатдорчилик билдирамиз.

Ўзбекистон ССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонун лойиҳаси ҳақида гап борар экан, шуни таъкидламоқчиманки, Асосий қонуннинг 183 та моддасидан 46 тасини янгича баён қилиш таклиф этилади. Конституциянинг сайлов системаси ҳамда давлат ҳокимияти органларининг янги структураси масалаларини тартибга солувчи бўлим ва бобларигина ўзгартирилади. Маълумки, яқинда Ўзбекистон ССР Олий Совети ва халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ваколат муддати тугайди, янги сайлов ўтказилади. Бугун бизнинг вазифамиз ана шу сайлов давр талаблари руҳида, янгича ўтиши учун зарур ҳуқуқий шарт-шароит яратиш ҳақида ғамхўрлик қилишдан иборат.

Ўзбекистон ССР Конституциясининг бошқа бўлимларини ўзгартириш, шунингдек, умуман республика Конституциясини қайта ишлаб чиқиш ҳақида ҳам кўпгина таклифлар тушди. Бу таклифларнинг аксарияти эътиборга лойиқ бўлиб, бундан кейинги ишларда ҳисобга олинади. Маълумки, СССР халқ депутатлари съезди Конституция комиссиясини тузди. Бу комиссия СССР Конституциясини қайта ишлашга киришди. Ана шундай иш бизнинг республикамизда ҳам олиб борилади.

Сизнинг муҳокамангизга қўйилган Қонун лойиҳалари 1988 йил ноябрда ССР Иттифоқи Олий Советининг навбатдан ташқари XII сессиясида ўзгартиш ва қўшимчалар киритилган СССР Конституциясига, СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги СССР Қонунига мосдир. Шу билан бирга, Қонун лойиҳаларини тайёрлашда гражданларнинг истакларини ҳисобга олиб, СССР халқ депутатлари сайловини ўтказиш кампанияси, халқ депутатлари биринчи съезди ва СССР Олий Совети ишининг сабоқлари ҳам инобатга олинди.

Натижада Иттифоқ қонунларидаги айрим қоидаларга ижодий ёндошиб, жамиятимиз турмушининг сўнгги ойларида орттирилган тажрибани, шунингдек, айрим маҳаллий хусусиятларни ҳам тўлароқ ҳисобга олдик.

Муҳокама қилинаётган Қонун лойиҳаларида қандай янгиликлар бор? «Ўзбекистон ССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси халқ депутатлари Советларининг системасига, уларнинг фаолият принципларига таалуқли қатор масалаларни янгича талқин қилади. Халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ваколат муддати ҳозир 2,5 йил. Бу муддатни беш йилгача узайтириш таклифи киритилган. Лекин бир қанча таклифларда маҳаллий Советларнинг ваколат муддатини 2,5 йиллигича қолдириш зарурлиги айтилмоқда.

Фикримизча, беш йиллик муддат Советларнинг барча босқичларига янада дадилроқ ишлаш имкониятини беради, депутатлар давлатга раҳбарлик қилиш соҳасида тажриба орттиришга, халқ депутатлари Советлари бир чақириқ давомида беш йиллик планларни охиригача бажаришига шароит яратади.

Олий Советдан тортиб, то қишлоқ, овул Советларигача мустақил раис сайлаш, районга бўйсунадиган шаҳар, қишлоқ ва овул Советларидан ташқари, қолган барча Советларда президиум ташкил этиш кўзда тутилади. Президиум Советнинг сессиялари ўртасидаги даврда ижроия органларининг ишини назорат қилади, доимий комиссиялар, депутатлар фаолиятини уйғунлаштиради, Советлар сессияларини тайёрлашга бош-қош бўлади. Советларнинг президиумларига ана шу вазифаларни бажариш учун зарур аппарат бериш мўлжалланади. Совет раиси Советнинг ишига ҳам, президиумнинг ишига ҳам раҳбарлик қилади.

Бундай ўзгаришлар етилганлиги гражданлардан келган кўпдан-кўп фикр-мулоҳазалардан кўриниб турибди. Шубҳасизки, улар Советлар фаолиятини ташкил этишнинг ягона принциплари асосида халқ депутатлари Советлари системасини мустаҳкамлашга ёрдам беради, Советлар обрўсини яна ҳам оширишга хизмат қилади, Советлар ўрнини ижроия комитетлари эгаллаб олишига имкон бермайди.

Ўртоқлар, Қонун лойиҳаларининг учаласида ҳам сайлов системасига доир муҳим қоидалар бор. Конституцияга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонун лойиҳасининг 88-моддаси, сайлов ҳақидаги Қонун лойиҳаларининг тегишли моддалари Ўзбекистон ССР Советларига сайлов бир мандатли сайлов округлари бўйича ўтказилишини белгиламоқда.

Гап шундаки, кўп мандатли сайлов округларига энди зарурат ҳам йўқ. Қонунлар сайловни танлаб олишга имкон берадиган қилиб ўтказишни сайлов системасининг энг муҳим қоидасига айлантиради, чунки овоз бериш бюллетенига исталганча номзод киритиш мумкин. Республикамиз аҳолиси лойиҳаларни муҳокама қилиш чоғида бундай тартибни тамомила маъқуллади.

Сайлов ҳуқуқига доир қоидалар муҳим аҳамиятга эга. Ана шу қоидалар муҳокама жараёнида ҳаммадан кўп қизиқиш туғдирди, деса бўлади. Сизларга тарқатилган лойиҳада Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига сайланиш ҳуқуқи 21 ёшга етган гражданларга, маҳаллий Совет депутатлигига эса 18 ёшга етган гражданларга берилиши кўзда тутилади.

Муҳокама қатнашчиларининг кўплари ҳозир амалда бўлган Конституциянинг нормаларини сақлаб қолишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайдилар. Унда ҳамма босқич Советларнинг халқ депутатлигига сайланиш ҳуқуқи 18 ёшга етган гражданларга берилади. Бу, мазкур ўртоқларнинг фикрича, республика ижтимоий-сиёсий ҳаётида ёшларнинг мавқеини оширишга ёрдам беради.

Шу билан бирга Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод камида 21 ёшга етган бўлиши кераклиги ва ҳатто маҳаллий Совет халқ депутати бўлиб сайланиш учун ёш цензини 23 ва 25 ёшгача ошириш ҳақида таклифлар қилинмоқда. Бу ўртоқлар ҳокимият органи ишида қатнашиш депутатдан маълум даражада етуклик, ҳаётий, тажриба, ҳатто донолик талаб қилади, деб ҳисобламоқдалар.

Депутат ўртоқлар, сизлардан ана шу масалада ўз фикрларингизни айтишингизни сўраймиз.

Ўртоқлар, бугун муҳокама қилинаётган қонун лойиҳалари совет сайлов системасининг асосий принципларини: умумий, тенг, тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқини тасдиқлайди. Буни яна бир бор эслатиб ўтсак ортиқча бўлмайди деб ўйлайман, чунки ўзингизга маълумки, бу масалалар ҳамма ерда ҳам бир хил ҳал этилаётгани йўқ. Маълумки, мамлакатимизнинг айрим регионларида мустақиллик, миллий манфаатларни ҳимоя қилиш ҳақидаги ва шу тоифадаги гаплар билан ниқобланиб, гражданлар каттагина қисмининг сиёсий ҳуқуқларини камситишга ҳаракат қилинмоқда. Бундай йўлни биз мутлақо номақбул деб ҳисоблаймиз.

Қонунларимизнинг яна бир хусусияти ҳақида гапириб ўтиш керак. Сайлов фақат сайлов округларида ўтказилади, жамоат ташкилотлари, ижодий уюшмалар, фондлар, республика Фанлар академияси ва унинг муассасалари тўппа-тўғри давлат ҳокимиятининг олий органига ўз номзодларини монеликсиз кўрсатишлари мумкин. Равшанки, бу ҳол жамоат ташкилотларининг сайлов кампаниясида иштирок этиш имкониятини асло чекламайди. Улар номзодларни сайлов округларида ҳеч монеликсиз кўрсатиш ҳуқуқига эгадирлар.

Биз масалага бундай ёндашиш сайловда тенглик принципларига мос келади, деб ҳисоблаймиз.

Қонун лойиҳалари мавжуд сайлов тажрибасини илгари конституцион қонунларимизда бўлмаган бир қанча янги қоидалар билан тўлдиради. Уларни қайта қуришнинг ҳозирги босқичи келтириб чиқарган. Гап хусусан, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетлари ҳайъатига кирувчи мансабдор шахслар Советларнинг депутатлари бўлиб сайланмаслиги ҳақида боради. Ушбу органларнинг раислари бундан мустасно. Судьялар ва давлат ҳакамлари ҳам тегишли Советларнинг депутатлари бўлиб сайлана олмайдилар. Қонуннинг ана шу талаби сиёсий ислоҳот қўйган вазифалардан бирини, яъни қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятининг бир-биридан ажратилишини амалда таъминлашнинг зарур шарти бўлади. Натижада республикамизда В. И. Ленин васият қилганидек, ўз фаолиятида парламентаризмнинг афзалликларини ҳокимиятнинг Совет ташкилоти билан боғлайдиган обрўси баланд давлат ҳокимияти органини яратиш имконини беради.

Мазкур янгилик ижроия органлари сайлаб қўйиладиган органларга бўйсунадиган бўлиши ва улар назорати остида ишлашнинг муҳим кафолатидир, у Советларга бўйсунувчи мансабдор шахслар депутат бўлиб сайлангач, уларнинг назоратидан чиқиб кетишидек нотўғри ҳолатга амалда чек қўйишга имкон беради.

Халқ муҳокамаси пайтида Советларнинг депутатлари қилиб сайланмайдиган мансабдор шахслар жумласига министр ўринбосарлари, идоралар раҳбарларининг ўринбосарларини, ижроия комитетлари бўлим мудирларининг ва бошқарма бошлиқларининг ўринбосарларини ҳам киритиш керак, деган фикр билдирилади. Бу таклиф ишчи группаларда ҳар томонлама муҳокама қилинди. Депутатлар ва мутахассислар бундай қарор қабул қилиш учун асос йўқ, деган хулосага келишди. Чунки, Ўзбекистон ССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги Қонун лойиҳасининг 92-моддасида кўрсатилганидек, депутатлик мақоми билан номувофиқлик принципи фақат Олий Совет ёки халқ депутатлари маҳаллий Советлари сайлайдиган, тасдиқлайдиган ёки тайинлайдиган мансабдор шахсларгагина тегишлидир.

Муҳокама этилаётган сайлов Қонунида бошқа янгиликлар ҳам бор. У Ўзбекистон ССР граждани, бир вақтнинг ўзида иккитадан ортиқ Советга депутат бўла олмаслигини белгилаб қўяди. Шу тариқа жамият ўзини баъзи ўртоқларнинг бир неча Советга сайланиб, уларнинг биронтасида ҳам тузукроқ ишламаслигидан холи қилади.

Сайловга тайёргарлик кўриш тартибини белгилайдиган қоидалар анча бойитилди ва ўзгартирилди. Аввалги йиллар тажрибасини ҳисобга олиб, камида 200 киши ишлайдиган ҳамма меҳнат коллективларига Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзодлар кўрсатиш ҳуқуқини бериш таклиф қилинади.

Область Советларининг ва Тошкент шаҳар Советининг депутатларини сайлаш чоғида эса камида 100 киши ишлайдиган коллективларга ана шундай ҳуқуқ бериш назарда тутилади.

Шу билан бирга бундай тартиб оз сонли коллективларнинг ҳуқуқларини асло камситмаслиги кераклиги таъкидланади. Бундай коллективлар округдан номзод кўрсатиш учун бирлашишлари мумкин.

Қонун биринчи марта ўлароқ, гражданларнинг яшаш жойларидаги йиғилишларига, олий ўқув юртлари ўқитувчилари ва хизматчиларининг коллективларига студентлар билан биргаликда депутатликка номзодлар кўрсатиш ҳуқуқини беради.

Қонунлардаги муҳокама этилаётган номзодлар сони чекланмаслигини белгиловчи қоидалар муҳим аҳамиятга эгадир. Сайловолди йиғилишнинг ҳар бир қатнашчиси муҳокама қилиш учун исталганча номзод, шу жумладан, ўз номзодини ҳам кўрсата олади.

Бу чора-тадбирларнинг ҳаммаси сайлов системамизнинг демократик негизларини чуқурлаштириш ва янада ривожлантиришга, халқ депутатлари Советларининг ижтимоий асосини анча кенгайтиришга ёрдам бериши шубҳасиздир.

Қонун лойиҳаларини тайёрлаш вақтида Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи округ сайлов комиссияларига зарур ҳолларда сайловчилар вакилларининг конференциясини чақириш ҳуқуқини бериш мақсадга мувофиқ деб ҳисобланди. Бундай конференциялар номзодларнинг программаларини ҳар томонлама муҳокама қилиш, энг муносиб кишиларни рўйхатга олиш учун тақдим этиш ҳақида қарор қабул қилиш билангина чекланиб қолмасдан, сайловдан кейин ҳам иш олиб бориши мумкин деб ўйлаймиз. Уларда депутатларнинг ўз вазифаларини қандай бажараётганлиги, сайловчилар наказлари билан ишлаш ҳақидаги ахбороти муҳокама қилиниши, бошқа масалалар кўриб чиқилиши мумкин бўлади.

Хуллас, вақти келиб конференциялар сайловчиларнинг ўзига хос клубига айланиб қолади.

Конференциялар ўз вазифаларини муваффақиятли бажара олиши учун уларнинг иштирокчиларини кўрсатиш тартибига қаттиқ риоя қилиш, ҳамма меҳнат коллективлари, ташкилотлардан, сайловчиларнинг яшаш жойларидаги йиғилишларидан сайловчилар сонига мос ҳолда вакиллар юборилишини таъминлаш керак. Бу — конференцияларнинг ижобий аҳамиятга эга бўлишига имкон беради.

Ўртоқлар, Конституция ва сайлов ҳақидаги Қонунларнинг муҳим жиҳати шуки — улар сайлов бюллетенларига исталганча номзод киритиш кафолатини беради. Бу тартибни оғишмай амалга ошириш сайловни ҳақиқий сайловга айлантиради, ҳамма ишларни бошқаришни ўз қўлига олишга қодир бўлган депутатлар корпусини ташкил этиш учун чинакам шароит яратади.

Ўзбекистон ССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги Қонун лойиҳасида республика миқёсида ва жойларда ҳокимиятнинг тузилиши ва вазифалари масаласи катта ўринни эгаллайди.

Халқ муҳокамаси чоғида гражданлар билдирган истакларни ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССР халқ депутатлари съездини ташкил этмаслик таклиф қилинади.

Ўйлаймизки, бу қарор иттифоқдош республика мақомига кўпроқ мувофиқдир. Конституцияга киритилган ўзгартишларга мувофиқ Ўзбекистон ССРда битта қонун чиқарувчи орган иш олиб боради, у тўғридан-тўғри ва бевосита сайловчилар таъсирида бўлади.

Ана шундай орган сифатида доимий ишлайдиган Ўзбекистон ССР Олий Советини тузиш таклиф этилади. У 500 нафар халқ депутатидан иборат бўлади ва ўз фаолиятида қонун чиқариш, фармойиш бериш ҳамда назорат қилиш вазифаларини бажаради.

Ҳозир амалдаги Конституцияда Олий Совет тўла ҳокимиятли бўлиши учун етарли кафолатлар йўқ. Илгари давлат аппарати, идоралар кўпинча Олий Советдан устунлик қилишар, депутатлар эса қабул қилинаётган қарорлар амалга оширилишига яхши таъсир кўрсатишмас эди. Зотан, улар қонун чиқариш ишида кўпинча номигагина қатнашар эдилар. Энди аҳвол тубдан ўзгариши керак. Шубҳасиз, ҳокимият органларини ислоҳ қилиш натижасида республикада янгиланган, чинакам тўла ҳуқуқли олий вакиллик органи ишлайди.

Бу органнинг янгилиги, юксак ақлий ва ишчанлик имконияти шу билан таъминланадики, Ўзбекистон ССР Олий Совети ҳайъати танлаб овоз бериш асосида энг яхши кишиларни сайлаш йўли билан тузилади. Айни вақтда Олий Советга бериладиган ваколатлар халқ сайлаган кишиларга республика ишларини амалда бошқариш, барча энг муҳим масалалар юзасидан қарорлар қабул қилиш имконини беради. Давлат ҳокимиятининг олий органи ҳамма ҳолларда ҳал қилувчи ҳуқуққа эга бўлиб, Ўзбекистон ССР ихтиёридаги давлат ёки жамият турмушига тааллуқли исталган масалани қараб чиқади.

Ўзбекистон ССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги Қонун давлат механизмининг ҳамма бўғинлари Олий Советга бўйсунишини назарда тутади. Республика Олий Совети энг олий назорат қилувчи идора сифатида Ўзбекистон ССРнинг юқори мансабдор шахсларини, шу жумладан, Олий Совет Раисини ва унинг ўринбосарини сайлайди, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раисини, ҳукумат аъзолари ва бошқаларни тасдиқлайди ёки тайинлайди. Унга мазкур раҳбарларни муддатидан олдин лавозимидан чақириб олиш ҳуқуқи берилган. Ҳукуматнинг бир йилда камида бир марта Олий Совет олдида ҳисоб бериши мажбурий қилиб қўйилади. Олий Совет бюджетни назорат қилади, министрлик ва идоралар ишини текширади, депутатлар сўровини муҳокама қилади. Хуллас, республика давлат ҳокимиятининг олий органига зарур ваколатлар берилади. Бу ваколатлар унинг адолат бузилган ҳамма жойда зудлик билан адолатни тиклашига, жамият турмушида юз бериши мумкин бўлган нохуш ҳодисаларнинг олдини олишига имкон беради.

Қонун Ўзбекистон ССР Олий Советини республикамизнинг Совет Федерациясида эркин, ҳар томонлама ривожланиши учун кафолат берадиган ваколатлар билан таъминлайди. Илгари бу ваколатларнинг кўпчилиги фақат Иттифоқ органларининг ҳуқуқи ҳисобланар эди. Масалан, 102-моддада кўзда тутилган мулкчилик муносабатларини, халқ хўжалигини ва ижтимоий-маданий қурилишни, бюджет-молия системасини, меҳнатга ҳақ тўлашни, нарх белгилашни, солиқ солишни, табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан фойдаланишни, шунингдек, бир қанча бошқа ижтимоий муносабатларни қонун йўли билан тартибга солиш — шулар жумласига киради. Ўзбекистон ССР Олий Советининг ташқи иқтисодий фаолият соҳасидаги имкониятлари анча оширилади.

Қонун лойиҳасининг 101-моддасига мувофиқ Ўзбекистон ССР Олий Совети давлат ҳокимиятининг доимий ишлайдиган олий органидир. Унинг сессиялари йилда камида уч марта чақирилади ва ялпи мажлислар тарзида ҳам, доимий комиссияларнинг мажлислари шаклида ҳам ўтади.

Олий Советнинг доимий комиссиялари ҳақида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман. Уларнинг вазифаси анча кенгаяди. Комиссияларга Олий Советда муҳокама қилинадиган энг муҳим масалаларнинг ҳаммасини олдиндан кўриб чиқиш, турли масалалар юзасидан Қонун лойиҳаларини ишлаб чиқиш, Олий Советга ҳисоб берадиган органлар раҳбарларининг номзодларини қараб чиқиш ҳуқуқи берилади. Комиссияларнинг хулосаси бўлган тақдирдагина, ҳукумат тайёрлаган планлар, Ўзбекистон ССРнинг Давлат бюджети, республика ҳаётига оид муҳим программалар тасдиқланади, уларга ўзгартишлар киритиш тўғрисидаги таклифлар кўриб чиқилади.

Ўзбекистон ССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги Қонун лойиҳасига мувофиқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг ҳуқуқий мақоми анча ўзгаради. Олий Совет доимий ишлайдиган бўлиши муносабати билан Қонунда Президиумнинг норматив ва айниқса, қонун характеридаги ҳужжатларни қабул қилиш ҳуқуқи кўзда тутилмаган. Президиум Олий Совет, унинг доимий комиссиялари, халқ депутатларининг ишини ташкил этади, бошқа вазифаларни бажаради, яъни Ўзбекистон ССР мукофотларини беради, Ўзбекистон судлари ҳукм қилган гражданларни авф этади, гражданлик масалаларини ҳал қилади, ташқи сиёсий фаолият соҳасидаги баъзи вазифаларни бажаради.

Президиумни ташкил этиш тартиби ўзгаради. У эгаллаб турган лавозими бўйича Президиум ҳайъатига кирадиган бир қанча шахслардан иборат қилиб тузилиши кўзда тутилган. Булар Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси, унинг ўринбосарлари, Ўзбекистон ССР халқ контроли комитетининг раиси, Олий Совет доимий комиссияларининг раисларидир.

Олий Советнинг беш йил муддатга сайланадиган Раиси Ўзбекистон ССР Олий Совети билан Олий Совет Президиумининг фаолиятини бирлаштиради. Раис Олий Совет сессияларида ҳамда унинг Президиуми мажлисларида раислик қилади.

Олий Совет Ўзбекистон ССР Олий Совети Раисининг биринчи ўринбосарини ҳам сайлайди. Қорақалпоғистон АССР Олий Советининг Раиси ўз лавозимига кўра, Ўзбекистон ССР Олий Совети Раисининг ўринбосари ҳисобланади.

Қонун лойиҳасига кирган бир қанча моддалар халқ депутати мақомини тартибга солади. Хусусан, халқ депутатлари ўз депутатлик фаолиятини амалга ошириш учун зарур бўлган муддатда хизмат ёки ишлаб чиқариш вазифаларидан озод қилиниши мумкинлиги кўзда тутилмоқда.

Конституция тўғрисидаги Қонунни халқ муҳокама қилиши якунлари Ўзбекистон ССР Конституцион назорат комитетини тузиш ҳақидаги таклиф зўр қизиқиш билан кутиб олинганлигини кўрсатди. Жамият турмушида ҳуқуқий негизлар, қонуннинг устунлиги қарор топаётган бир шароитда Ўзбекистон ССР Олий Совети сайлайдиган, ҳар қандай тазйиқлардан ҳоли бўлган, фақат Ўзбекистон ССР Конституциясига бўйсунадиган бундай орган муҳим аҳамият касб этиши керак.

Конституцион назорат комитети давлат ва жамоат ташкилотларининг ҳужжатлари Ўзбекистон ССР Конституциясига қанчалик мослиги тўғрисида ўз хулосасини беради. Конституцион назорат комитетининг тузилиши ва фаолият тартиби Конституцион назорат комитетига доир махсус Қонунда анча батафсил белгилаб қўйилади. Конституцион назорат комитетининг ваколат муддати — ўн йил. У сиёсат ва ҳуқуқ соҳасидаги ўн бир мутахассисдан иборат қилиб сайланади. Улар жумласига Қорақалпоғистон АССР вакили киритилиши шарт.

Қонун лойиҳасида республика суд органларининг структурасига, судларни тузиш ва уларнинг вазифаларини амалга ошириш тартибига оид муҳим қоидалар бор. Қонун жамиятимизда суд-ҳуқуқ системасини ислоҳ қилиш жараёнида судлар ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашнинг асосий воситаларидан бирига айланиши кераклигига асосланади. Инсон тақдири, унинг манфаатларини ҳимоя қилиш, давлат билан граждан ўртасидаги қонунда белгиланган муносабатларни сақлаб туриш, жамоат тартибига риоя қилиш судларнинг фаолиятига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Шу сабабли, назаримизда, лойиҳадаги судьяларнинг мустақиллиги ва дахлсизлигини таъминлайдиган, судларга ўз ишларини холисона ва беғараз амалга ошириш имконини берадиган моддалар алоҳида эътиборга молик.

Ўртоқлар, Ўзбекистон ССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги, халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги Қонун лойиҳаларининг мен тўхталиб ўтмоқчи бўлган энг муҳим қоидалари ана шулардан иборат.

Мазкур Қонунлар қабул қилингач, биз муҳим ва анча мураккаб сайлов кампаниясига бевосита киришамиз. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ушбу сессияда Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини, шу билан бирга маҳаллий Советлар депутатлари сайловини 1990 йил 18 февралга белгилаш тўғрисида қарор қабул қилиш ҳақида таклиф киритади. Бундан ташқари Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси ҳам тузилади.

Сайловолди тадбирларининг деярли ҳаммаси: номзодлар кўрсатиш, уларни муҳокама қилиш, позицияларни таққослаш янгича ўтишини назарда тутганда, сайловга тайёргарлик биздан жуда катта ташкилотчилик ва жавобгарликни талаб қилади.

Биз ўтган сайловларнинг тажрибасини ҳисобга олиб, сайлов кампаниясида халқ сиёсатга янада кўпроқ тортилади, қайта қуришга қарши кучлар жонланади, деб дадил тахмин қила оламиз. Турли-туман мансабпарастлар ва экстремистларнинг сиёсий интилишларини ҳам назардан қочирмаслик керак.

Биз мавжуд қийинчиликларни дастак қилиб, ошкоралик ва қайта қуриш шиорлари билан ниқобланиб, бизга ёт ғояларни ўтказиб олишга интилаётган кишиларнинг ҳаммасига зарба беришга тайёр туришимиз керак.

Ҳозирги шароитнинг яна бир хусусияти шуки, КПССга ҳужум қилиш, унинг раҳбарлик ролини, қайта қуришни охирига етказа олишини шубҳа остига қўйишга уринишлар кўпайиб қолди. Шунга ўхшаш тенденцияларга қаттиқ қарши тура билмоқ керак. Партия ҳозир янгича иш услубларини ўзлаштирмоқда, догматизм ва консерватизмни енгмоқда, кадрларни янгиламоқда. У раҳбарликнинг маъмурий-буйруқбозлик усулларидан воз кечмоқда, жамиятда юз бераётган жараёнларга сиёсий таъсирини кучайтирмоқда. Лекин партияни иқтисодиётдан, ижтимоий жараёнлардан ажратиб бўлмайди. Бундай қилиш қайта қуришни, бутун федерациямизни вайрон қилишни англатган бўлур эди. Аслида партия Иттифоқимизни жипслаштириб, мустаҳкамлаб турган энг катта, энг муҳим кучдир. Кимки буни тушунмас экан, у мамлакатда юз бераётган янгиланиш жараёнларини ҳам тушунмайди.

КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил сентябрь Пленуми федерациямизни такомиллаштириш шароитида партиянинг роли масаласини худди ана шу нуқтаи назардан кўриб чиқди. Ўзингизга маълумки, Пленум партиянинг навбатдаги XXVIII съездини 1990 йил октябрида чақириш ҳақида қарор қабул қилди. Съезд муҳокамасига киритилаётган энг муҳим масала қайта қуришнинг бориши ва партиянинг вазифалари тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг ҳисоботидир. Съезд кун тартибида Марказий ревизия комиссиясининг ҳисоботи, КПССнинг янги уставини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш, партия марказий органларини сайлаш масалалари бор.

М. С. Горбачев кўрсатиб ўтганидек партиянинг навбатдаги съездига тайёргарлик кўриш жамият турмушидаги муҳим муаммоларни ҳал қилиш соҳасида партия ташкилотларининг ишини жонлантиради.

Биз тез орада, энг аввало, одамларнинг турмуш шароитини яхшилашда бурилиш қилмоғимиз керак.

Сайлов арафасида республикамизда анча мураккаб вазият юз бермоқда. Бу ҳол энг зарур иқтисодий, экологик, ижтимоий муаммолар кўп йиллар мобайнида ҳал қилинмаганлиги билан боғлиқдир. Натижада ижтимоий ва иқтисодий база Иттифоқдаги ўртача даражадан анча орқада қолиб кетди: аҳоли жон бошига тўғри келадиган миллий даромад пасайди, озиқ-овқат маҳсулотлари, уй-жой, ижтимоий-маданий муассасалар билан таъминлаш оқсамоқда. Давлат ва меҳнат интизомини бузишга, ҳокимиятнинг обрўсини тўкишга ҳаракат қилаётган ҳар хил масъулиятсиз унсурлар бундан фойдаланиб қолмоқчи бўляптилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми вужудга келган вазиятни чуқур таҳлил қилиш асосида аниқ, ҳар томонлама асосланган сайловолди дастурини ишлаб чиқдилар. Унинг моҳияти иқтисодиётдаги тангликларни аста-секин бартараф этишдан, етилган масалаларнинг ҳаммасини амалий руҳда ҳал қилишдан иборатдир. Бунда аҳолини нормал ҳаёт кечириш учун зарур бўлган барча нарсалар билан таъминлаш биринчи ўринга қўйилмоқда.

Ана шу мақсадда бир қанча амалий ишлар қилинмоқда. Биз бу ишлар яқин вақт ичидаёқ сезиларли натижалар беришини кутмоқдамиз. Пахтазорларни изчил қисқартириб бориш учун нималар қилинаётганлиги ўзингизга ҳам яхши маълум. Келаси йилда бир ярим миллион тонна пахта толаси ёки 4 миллион 600 минг тоннага яқин хом ашё тайёрлаш белгиланган. Бу кўрсаткичлар 1995 йилга қадар ўзгармаслиги жуда муҳимдир.

Ушбу қарор 300 минг гектарга яқин суғориладиган майдонни пахтадан бўшатиб олиш ва ниҳоят, сўзда эмас, балки амалда алмашлаб экишни ўзлаштиришга ўтиш, тупроқни соғломлаштириш ва унинг унумдорлигини оширишга асос солиш имконини беради. Айни вақтда келгуси йилдан бошлабоқ, биринчи навбатда бир неча ўн минг гектар тошлоқ ҳамда адир ерларда сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштирувчи янги хўжаликлар, токзор ва боғлар барпо этилади.

Қабул қилинган қарор республика меҳнаткашларининг манфаатлари ва эҳтиёжлари ҳақида партиямиз оталарча ғамхўрлигининг намунаси эканлигини кенг оммага тушунтириш барча халқ депутатларининг, маҳаллий Советлар ижроия комитетлари раҳбарларининг бурчидир.

(Давоми учинчи бетда).

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси

ЎЗБЕКИСТОН ССР КОНСТИТУЦИЯСИ (АСОСИЙ ҚОНУНИ)ГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДАГИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ ҲАҚИДАГИ ҲАМДА РЕСПУБЛИКА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ ТЎҒРИСИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУНЛАРИНИНГ ЛОЙИҲАЛАРИ ҲАҚИДА

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Шу билан бирга пахта етиштиришни дарҳол анча қисқартиришни талаб қилаётган масъулиятсиз сиёсатбозлар ва маҳмадоналарга бундай даъватлар қуруқ сафсата эканлигини, халқ фаровонлиги тўғрисида ғамхўрлик қилишга ҳеч қандай алоқаси йўқлигини рўй-рост айтишимиз керак. Биз пахта етиштириш топшириқлари бир қанча иқтисодий ва ижтимоий сабабларга кўра аста-секин, маълум бир даражагача камайтирилиши мумкинлигини яхшилаб тушуниб олишимиз керак. Ҳозир эса пахта кўп жиҳатдан республикани боқиб турибди. Хом ашё учун тўланадиган ҳақ ошган сари ва янги нарх белгилангач буни янада кўпроқ ҳис этамиз. Сиз шуни яхши биласизки, Иттифоқ ҳукумати республика манфаатларини инобатга олиб, харид нархлари тубдан қайта кўриб чиқилишини кутмай, 1989—1990 йилларда териб олинган пахта учун 1 миллиард 200 миллион сўм қўшимча ҳақ ажратиш тўғрисида қарор қабул қилди. Биргина шунинг ўзи республика қишлоқ хўжалигида олинаётган фойдани икки баравар оширади. Бу тадбир қишлоқ меҳнаткашларининг моддий аҳволини анча яхшилайди.

Республика партия ташкилотининг сайловолди дастурида яна бир ғоят муҳим тадбир бор. Бу тадбир қишлоқ аҳолисига қўшимча ер участкалари беришдан иборатдир. Участкаларнинг умумий майдони 230 минг гектарни ташкил қилади. Шубҳасизки, бу тадбир кескинлашиб бораётган демография вазиятини юмшатишга яхши ҳисса қўшади, аҳолининг иш билан бандлигини анча ошириш, озиқ-овқат етиштиришни кўпайтириш имконини беради, Уй-жой программасини бажаришга кўмаклашади. Шундай экан, бу масала юзасидан қабул қилинган қарорнинг оғишмай бажарилишига эришиш, баъзи жойларда кўрсатилаётган қаршиликни ва ҳар хил тўраларча тўсиқларни енгиш, хуллас, муҳтожларнинг ҳаммасини яқин орада қўшимча ер майдонлари олиши учун ҳамма ишни қилиш олдимизда турган ўта муҳим вазифадир.

Ўртоқлар, ҳозир сайловчиларнинг қўллаб-қувватлашига, уларнинг овозини олишга умид боғлаш учун мансабнинг ўзи кифоя қилмаслигини яна бир бор эслатиб ўтмоқчиман. Энг муҳими одамлар ҳақида кун сайин самимий ғамхўрлик қилишдир, улар кўтарган масалаларни ҳал қилишга тайёр бўлишдир, уларга ёрдам қўлини чўзиш, қаердаки ижтимоий танглик вужудга келса, уни ҳал қилишдир. Партия ва ҳукуматнинг муҳтож кишиларга қўшимча ер участкалари ажратиб бериш тўғрисидаги қарорини оғишмасдан бажариш ҳозирги шароитда ҳар бир раҳбарларнинг интизомли ва ишчан эканлигини кўрсатувчи асосий мезонлардан бири бўлмоғи керак.

Сайловга тайёргарлик даврида оммавий жамоат ташкилотларининг, энг аввало маҳалла комитетларининг мададига таяна билиш жуда муҳим. Республика тарихида биринчи марта ўлароқ маҳалла комитетларининг ҳақ олиб ишлайдиган раислари ва секретарлари лавозимини жорий этиш ҳақида қарор қабул қилинди. Шундан кейин уларнинг имкониятлари беқиёс даражада ошади.

Аҳолини, биринчи навбатда ёшларимизни жамиятимизнинг олий мақсадларига, меҳнатга, атрофдаги кишиларга ҳурмат руҳида, юксак ахлоқий руҳда тарбиялаш учун, республиканинг барча меҳнаткашларини партиямиз программаси теварагида жипслаштириш учун уруш ва меҳнат ветеранларининг, ҳурматли оқсоқолларимизнинг обрўсидан тўла-тўкис фойдаланиш керак.

Сайлов кампанияси ҳар бир депутатдан, ҳар қайси раҳбар, совет, хўжалик ходимидан ўтмишда йўл қўйилган хатоларни тузатиш, халқнинг аҳволини енгиллаштириш, барча соғлом кучларни қайта қуриш мақсадлари теварагида жипслаштириш учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети олиб бораётган ишда ўз ўринларини белгилаб олишни талаб қилмоқда.

Мана шу масъулиятли даврда хўжалик йилини ўз вақтида ва сифатли якунлашга алоҳида эътибор бериш керак. Далалардаги ҳосилни уюшқоқлик билан, нест-нобуд қилмасдан йиғиб-териб олиш ўта муҳим вазифадир. Пахта тайёрлашда ҳал қилувчи, масъулиятли босқич бошланди. Шу кунгача давлат хирмонига 4 миллион 300 минг тонна ёки планга нисбатан 82,5 процент миқдорида пахта топширилди. Лекин айрим область ва районларда терим суръати сезиларли даражада пасайди.

Ҳозир далаларда зўр қийинчилик билан, йилнинг мураккаб шароитида етиштирилган барча ҳосилни ёғин-сочинли кунлар бошлангунча йиғиб-териб олишдан, қишлоқ хўжалигида кузги-қишки тадбирларни ўз вақтида ва сифатли ўтказишдан кўра муҳимроқ вазифа йўқ. Чорва қишловини тўқ ва иссиқ ўтказишга, зарур миқдорда ем-хашак тайёрлашга ҳаракат қилиш керак.

Депутат ўртоқлар! Эртанги кундан дарҳол бошланадиган сайлов кампаниясининг айрим хусусиятлари ана шулардан иборат. Халқ депутатлари Советлари ва уларнинг органлари партия ташкилотларининг раҳбарлигида ҳар бир область, шаҳар, районда сайловга тайёргарлик кўриш стратегиясини ишлаб чиқиш ҳақида ғамхўрлик қилиши керак. Бу стратегия аниқ-равшан вазиятни чуқур таҳлил қилишга асосланган бўлиши керак. Сайловчилар орасида тушунтириш ишларини фаол олиб бориш, жамоатчилик фикрини ўрганиш, номзодларни танлаш, тайёрлаш ва кўрсатишдан манфаатдор бўлиш зарур. Республикамизда 100 мингга яқин депутат сайланиши керак. Республикамизда ўзбеклар билан бир тан-бир жон бўлиб 100 га яқин миллат вакиллари ишлаб, истиқомат қилмоқдалар. Имонимиз комилки, байналмилалчи халқимиз Ўзбекистонда яшаб, меҳнат қилаётган барча миллатларнинг энг муносиб вакилларини халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатади ва сайлайди.

Ўтган сайлов кампаниясининг сабоқлари шуни кўрсатадики, сайловга тайёргарликда майда-чуйда ишлар бўлмайди. Бунда беғамликка ўрин йўқ. Акс ҳолда сиёсий мағлубиятга учраш турган гап.

Халқ депутатлари Советлари, халқ сайлаган барча вакиллар режаларни амалга оширишда Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ишончли ёрдамчилари бўладилар, янгиланаётган жамиятимиз олдида турган вазифаларни зудлик билан малакали ҳал қилиш учун ҳамма зарур ишларни қиладилар, деб ишонч билдиришга рухсат бергайсиз.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи марказий сайлов комиссиясини тузиш тўғрисида

Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиуми, халқ депутатлари область ва Тошкент шаҳар Советлари ижрокомлари, жамоат ташкилотлари, республика органларининг таклифларини қараб чиқиб, «Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунининг 20-моддасига асосан Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи марказий сайлов комиссияси қуйидаги составда тузилсин:

Марказий сайлов комиссиясининг раиси

Собитов Тўлқин Ҳамидович, Узсовпроф секретари— Агросаноат комплекси ходимлари касаба союзи республика комитетининг раиси

Марказий сайлов комиссияси раисининг ўринбосари

Ефимов Николай Владимирович, «Средазгазавтоматика» заводининг токари, Тошкент шаҳри

Марказий сайлов комиссиясининг секретари

Маматазизов Мадаминжон, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ташкилий-партиявий ва кадрлар иши бўлими мудирининг ўринбосари.

Марказий сайлов комиссиясининг аъзолари

Алқосимова Малоҳатхон, Андижон бадиий буюмлар фабрикасининг инженер-технологи, Андижон шаҳри

Аҳмедов Шодмон, Сурхондарё область Гагарин районидаги «Комсомолобод» совхозининг бригадири.

Бекжонов Қаллибек, Қорақалпоғистон АССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетининг раиси

Девяткин Владимир Вениаминович, Тошкент область Қибрай чанқовбосди ичимликлар комбинатининг газэлектрпайвандчиси.

Жўраев Турашхон, Наманган ипакчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, Наманган шаҳри

Ерсаилов Идрис Тилеқулович, Бухоро область Конимех район ижроия комитети раисининг ўринбосари

Ешанов Турсунбой Бойжонович, Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги Қорақалпоғистон клиник экспериментал медицина илмий-тадқиқот институтининг директори.

Иванушкина Раиса Николаевна, Қарши шаҳридаги тикувчилик фабрикасининг тикувчи-мотористкаси

Исаева Галина Георгиевна Жиззах шаҳридаги 1-бинокорлик материаллари комбинати парткомининг секретари

Мавлонова Зулфия Иброҳимовна, Хоразм область Янгиариқ район маиший хизмат кўрсатиш ишлаб чиқариш бошқармасининг тикувчи-мотористкаси

Низомова Музаффара, Самарқанд шаҳридаги 5-ўрта мактаб ўқитувчиси.

Норқўзиева Дилбар Нуралиевна, Сирдарё область Зомин район марказий касалхонаси бўлимининг мудири

Омонов Раҳматулла, Қашқадарё область Қамаши районидаги К. Маркс номли совхоз директори

Ражабова Раиса Ёдгоровна, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Тарих институтининг директори

Раҳмонова Мўминахон Ёрматовна, Фарғона область Ленинград районидаги Ленин номли колхоз аъзоси

Рубеко Анатолий Яковлевич, Ўзбекистон ССР республика ҳарбий комиссариати Сиёсий бўлимининг бошлиғи

Сефершаев Фикрет, Тошкент область Чиноз районидаги «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхозининг бригадири

Тешабоев Маматхон, Тошкент Олий партия мактабининг катта ўқитувчиси.

Шодиев Муяссар, Самарқанд область Каттақўрғон район партия комитетининг биринчи секретари

Янгиров Карим Турдиевич, Бухоро область Бухоро районидаги Лобачевский номли мактаб директори

Қаюмов Пўлат, шахсий пенсионер, Уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгашининг аъзоси

Қодиров Абдурашид Самадович, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг секретари

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ИБРОҲИМОВ.
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1989 йил 20 октябрь.

ҲАР КИМНИНГ ЎЗ УЛУШИ БОР

ОҚҚЎРҒОН РАЙОНИ ДЕҲҚОНЛАРИ ДАВЛАТГА 52 МИНГ 600 ТОННАДАН ЗИЁД ПАХТА ТОПШИРИБ, ЙИЛЛИК ПЛАННИ БАЖАРДИЛАР

ОЧИҒИ, оққўрғонлик пахтакорлар анчадан буён бундай барвақт муваффақиятга эришмаган эдилар. Аксинча, план ва топшириқлар анча машаққат билан уддаланарди. 1989 йилнинг пахта илик учун анчагина мураккаб келганлигини ҳисобга олиб, эришилган натижа ҳақиқатан ҳам салмоқли. Хўш, бу тасодифиймй? Йўқ. Унга сўнгги икки йил ичида районда мустаҳкам асос яратилди. Бизнинг район агросаноат бирлашмаси раиси Қамарали ОМОНОВ билан суҳбатимиз ана шу ҳақда бўлди.

— ГАПНИНГ лўндасини айта қолай, — деди Қ. Омонов, — Икки йил ичида районимизда деҳқончиликда ишни қайта қуриш, унинг маданиятини ошириш бўйича катта иш қилинди. Бунинг биринчиси буйруқбозлик усулидан воз кечилиб, деҳқоннинг эмин-эркин меҳнат қилишини таъминлаш бўлган бўлса, иккинчиси, дала меҳнаткашларининг ўз имкониятларини тўлиқ ишга солишга яратилган шарт-шароит бўлди. Яна бири техника самарадорлигини ошириш бўлди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бугун ҳар бир хўжаликда пахтачиликда ўзига хос тажриба юзага келади. Айниқса, бир нарса яққол кўзга ташланмоқда. Бу деҳқонларимиздаги тадбиркорликнинг, уюшқоқликнинг онгли равишда ошганлигидир. Улар ҳар бир тадбирни илгаригидек буйруқ, кўрсатма ёки топшириқ асосида эмас, шароитни ҳисобга олиб ўзлари билиб амалга оширмоқдалар.

Вотинцев номли колхозни олиб кўрайлик. Бу хўжалик ўз тарихида биринчи марта райондагина эмас, областда биринчи бўлиб ғалаба рапортига имзо чекди. 1318 гектар ерда деҳқончилик қилган колхоз аҳли ҳозиргача давлатга 4 минг тоннадан ортиқ пахта етказиб берди. Меҳнатни ташкил этишнинг бригада пудрати, хўжалик ҳисоби усуллари одамларнинг ишга бўлган муносабатини тубдан ўзгартириб юборди. Машина теримини янгича ташкил этиш, қўлда терилган пахтага устама ҳақ тўлашни ҳам улар бошлаб бердилар. Дала меҳнаткашлари тўғрисида ғамхўрлик кучайтирилди. Буларнинг ҳаммаси колхозда меҳнат унумдорлигини бир неча баробар ошириб юборди. Хўжаликнинг республикада хизмат кўрсатган пахтакор Абдували Расулматов, Қаюм Қурбонов, Мирза Ортиқов, Бўрибой Бердибоев сингари пахта усталари бошчилик қилаётган бригадаларнинг коллективлари аллақачон юксак мажбуриятларини ҳам бажариб қўйишди. Бу бригадаларда гектаридан олинган ҳосил 36—37 центнерни ташкил этмоқда.

Сегизбоевлик механизаторлар бу йил ҳам ўзларининг моҳирликларини намойиш қилишди. Совхозда ҳозиргача давлатга сотилган 10 минг 200 тоннадан ортиқ пахтанинг 96 фоизи «зангори кема»лар бункеридан тўкилди. 65 та терим агрегатининг ҳар бирида ўртача 140 тоннадан ошириб хом ашё териб олинди.

Шуниси диққатга сазоворки, бу ерда машинада терилган ҳосилнинг 76 фоизи фақат биринчи навга сотилди. Николай Адаменко, Йўлдош Аҳмедов, Риф Раҳматуллаев, Ботир Исроилов, Собир Каримов сингари дала гвардиячилари ўз агрегатларини тўла қувват билан ишлатиб, мавсумда 180-220 тоннадан пахта теришди. Айни кунларда ҳам улар кунига хирмонга уч-тўрт тоннадан хом ашё тўкишмоқда.

Деҳқон ўз меҳнатига яраша моддий манфаатдор бўлган жойда ишда унум бўлишини «Партия XXII съезди» колхози пахтакорлари ўз тажрибаларида исботладилар. Баҳордаги бўлган бемаврид совуқ туфайли юз фоиз майдондаги чигитни қайтадан экиб чиққан бу хўжалик деҳқонлари давлатга 3200 тоннадан ортиқ пахта етказиб беришди. Бу айтишга осон. Ривождан 25-26 кун орқада қолган экинни фидокорона меҳнат туфайлигина барвақт етилтиришга ва маромида териб олишга эришдилар. Бу йилги мавсумда хўжаликда машинада терилган ҳар тонна пахта учун биринчи теримда 10 сўмдан, иккинчи теримда 20 сўмдан, қўлда терилган ҳар килограмм хом ашё учун эса 20 тийиндан ҳақ тўланмоқда. Дала шийпонларида меҳнаткашлар учун яратилган шарт-шароитлар ҳам кишини қувонтиради. Ҳар беш кунлик мусобақа якунига кўра бригадалар, механизаторлар, теримчилар моддий рағбатлантириб борилмоқда.

Яқиндагина қолоқлар сафига тушиб қолган Ҳ. Олимжон номли ва «Озод» колхозларидаги ўзгаришлар тўғрисида кўп гапириш мумкин. Бу хўжаликлар ҳам районда пешқадамлар сафида йиллик маррани эгалладилар. Мана икки йилдирки, Ҳ. Олимжон номли колхоз деҳқонлари етиштирилган ҳосилни четдан ҳашарчилар жалб этмасдан, ўз кучлари билан тўлиқ йиғиб-териб олмоқдалар. Бу йил ҳам ҳозиргача давлатга сотилган 3450 тоннадан ортиқ пахтани механизаторлар ва колхозчилар теришди. Колхознинг Маъфират Абдукаримова, Тожинор Дўстоева, Насибали Йўлдошева, Равшаной Юсупова сингари кўпмингкилограммчилари 5-6 тоннадан пахта теришди. Бугун районимизнинг катта пахта хирмонига муносиб ҳисса қўшган бригадалар, механизаторлар, кўпмингкилограммчи теримчилар тўғрисида истаганча гапириш мумкин. Бир сўз билан айтганда ғалабада ҳар бир колхоз ва совхоз деҳқонларининг ўз улуши бор.

Дастлабки марра эгалланди. Лекин кураш давом этади. Ҳали далаларда ҳосил мўл. Районимиз пахтакорлари сўнгги чаноқлардаги хом ашёни ҳам йиғиб-териб давлат хирмонига топшириш учун суръатни бўшаштирмаяптилар.

Ф. МУҲИТДИНОВ.

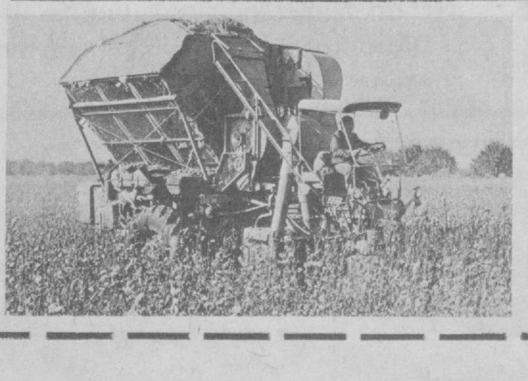

СЎЗ — ХЎЖАЛИК РАҲБАРИГА

ШУҲРАТНИ ТИКЛАЙМИЗ

МАВСУМ бошиданоқ колхозимиз деҳқонлари яхши кайфият билан ишга киришдилар. Бунинг боиси бор эди. Далаларда мўл ҳосил етиштирилди. Барча тадбирлар маромида ўтказилди. Колхоз правлениеси партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари терим мавсумини уюшқоқлик билан ўтказиш юзасидан барча чора-тадбирларни кўрмоқда. Терим илғорлари меҳнатига яраша тақдирланиб борилмоқда.

Кўрилган тадбирлар ўзининг самарасини берди. Колхозимиз сўнгги йилларда биринчи марта илғорлар сафида ғалаба маррасига етиб келди. Бунда Шуҳрат Омонов, Ғайрат Болабеков, Зокир Ҳайдаров сингари механизаторларимиз қўшган ҳисса салмоқли бўлди. Улар мавсумда 100—140 тоннадан пахта теришди.

Биз бу йил машина терими билан биргаликда қўл теримини уюшқоқлик билан ташкил этишга ҳам катта эътибор бердик. Уларга оширилган миқдорда ҳақ тўладик. Шунинг учун қишлоғимиздаги ишга яроқли меҳнат ветеранлари, пенсионерлар ва бошқа аҳоли ҳам ўз ихтиёри билан далага чиқди. Роҳатой Абдуғаниева, Ҳардам Иброҳимова, Лутфия Ниёзова, Ҳикоят Назирова, Гулсун Хайитбоева каби ўнлаб чевар теримчиларимиз кунига 150—160 килограммдан пахта тердилар. Уларнинг ҳозиргача уйган хирмонлари 4,5—5 тоннадан ошиб кетди.

Бу йил колхозимиз коммунистлари ва барча меҳнаткашларининг мақсади битта. Бутун куч ва имкониятни ишга солиб барча ҳосилни тезроқ йиғиб-териб олиш ва колхознинг илгариги шуҳратини тиклашдан иборатдир.

А. САФОЕВ,
«Озод» колхози раиси.

✦ ОХУНБОБОЕВ номли колхознинг Соли Жуманов етакчилигидаги бригадаси коллективи ҳам бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштирди.

Йиллик план барвақт бажарилди. Суратда: (чапдан) бригада бошлиғи Соли Жуманов, звено бошлиғи Беркин Қулматов пенсионер ҳашарчилар Баҳром ота Сулаймонов ҳамда Шермат ота Бўкабоевлар билан.

✦ БУ суратлар Ҳ. Олимжон номли колхоз далаларида тасвирга туширилган. Моҳир механик-ҳайдовчи Тўлқин Жиянов ўз машинаси бункеридан 150 тоннадан ортиқ пахта тўкиб, барчага ибрат бўлди; Салтанат Исмонлова ва Нортожи Жумақулова эса кўпмингкилограммчилар баҳсида пешқадамликни қўлдан бермай келишяпти; хўжалик далаларида машина терими пайти. (Ўнгдан чапга).

М. НАЗАРОВ суратлари.

МАШИНА ИМКОНИЯТИ

МЕН меҳнат қилаётган бригада коллективи бу йил 80 гектар майдоннинг ҳар гектаридан пландаги 29 центнер ўрнига 40 центнердан хирмон кўтаришни режалаган. Ҳозиргача ҳосилдорликни 37 центнерга етказдик. Демак, ўз сўзимизнинг устидан албатта, чиқамиз. Бу йил йиғим-теримни ташкил этишда бир қатор янгиликлар қилдик.

Шунинг энг катта самара келтиргани машиналардан унумли фойдаланиш бўлди. Аслида ҳар йили ҳам асосий ҳосилни агрегатлар ёрдамида териб олардигу, ишнинг сифати қониқтирмас эди. Шунинг учун 1989 йилги мавсумда бизга ҳақ тўлашда ишнинг салмоғи эмас, сифати ҳисобга олинадиган бўлди. Бунда бир гектар майдонда уч центнердан кам пахта тўккан механик-ҳайдовчига қўшимча ҳақ тўлашга, ундан кўп пахта тўкиб юборган механик-ҳайдовчига эса бу мукофотни бермасликка қарор қилдик. Буни қарангки, масъулият кучайиб кетди. Биринчи теримнинг ўзидаёқ машиналар ёрдамида гектаридан 28—29 центнердан хом ашё териб олдик. Менинг ўзим терим айни қизиган кезларда машинам бункеридан 20 тоннагача пахта тўкдим.

Машиналар ўтган майдонларни назорат қилиб, ўзимиз ҳам қувониб кетдик. Ерга тўкилган пахтанинг миқдори 1—1,5 центнердан ҳам ошмади. Бундан шундай хулосага келдим. Агар терим машиналари имкониятидан тўлароқ фойдалансак, янада юқори натижаларга эришиш мумкин экан. Мавсум бошидан буён терган пахтам 260 тоннадан ошиб кетди. Айни кунларда ҳам агрегатимни тўла қувват билан ишлатаяпман.

Бугунги районнинг катта ғалабасига колхозимизнинг барча бригадалари қатори бизнинг коллективимиз ҳам ҳисса қўшганлигидан мамнунман.

И. НОСИРОВ,
Вотинцев номли колхоз механизатори.

• Тошкент вилоятида Тюмень маданияти кунлари •

ДЎСТЛИК ВА ҚАРДОШЛИК БАЙРАМИ

Утган йили Ўзбекистон маданияти ва санъатининг кўзга кўринган намояндалари сибирликлар меҳмони бўлишганди. Ўшанда Ғарбий Сибирь диёридаги учрашувлар РСФСР ва Ўзбекистон халқлари дўстлигининг чинакам байрамига айланиб, диллардан чуқур жой олганди. Шу йилнинг 23—27 октябрида эса Тошкент вилояти шаҳарлари ва районларида Тюмень вилояти маданияти кунлари бўлиб ўтади. Шу муносабат билан махсус мухбиримиз бўлажак қардошлик байрами ташкилий комитети раиси, халқ депутатлари Тошкент вилояти кенгаши ижроия қўмитасининг раиси А. А. ЙЎЛДОШЕВ билан учрашиб, белгиланган тадбирлар ҳақида сўзлаб беришини илтимос қилди.

— Абдуваҳоб Абдусамадович, вилоятимизда ўтказиладиган Тюмень маданияти кунларидан кўзда тутилган мақсад нималардан иборат?

— Аввало, шуни таъкидлаб ўтиш кераки, мазкур байрам сибирликларнинг жавоб ташрифидир. Бундан кўзда тутилган асосий мақсад — иттифоқдош республикалар халқлари ўртасидаги дўстлик ва миллатлараро муносабатлар, байналмилал тарбияни янада ривожлантириш, кўп миллатли совет маданияти ютуқларини мустаҳкамлашдан иборатдир. Шунинг учун ҳам шу йил 13 сентябрда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети, 14 сентябрда эса Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилояти қўмитаси «Тошкент вилоятида Тюмень вилояти кунларини ўтказиш ҳақида» махсус қарор чиқарди. Ана шу қарорларга асосан Тошкент вилояти партия қўмитаси ва вилоят ижроия қўмитаси ҳамкорлигида республика Маданият министрлиги, Ёзувчилар, Театр арбоблари, Композиторлар, Кинематографчилар, Рассомлар. Архитекторлар уюшмалари белгиланган тадбирнинг ғоявий-сиёсий, ташкилий ва бадиий жиҳатдан юксак савияда ўтишини таъминлайдилар. Шунингдек, республика нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети, Тошкент шаҳар ижроия қўмитаси, республика савдо министрлиги Гражданавиацияси бошқармаси, автомобиль транспорти ва йўл хўжалиги министрлиги, телевидение ва радиоэшиттириш давлат қўмитаси, республика, вилоят ҳамда район газеталари редакциялари, вилоят касаба уюшмалари ҳамда «Интурист» давлат қўмитаси Тошкент бўлими зиммасига ҳам маълум вазифалар юкланган.

— Газетхонларни Тюмень маданияти кунлари давомида режалаштирилган тадбирлар билан таништириб ўтсангиз.

— Меҳмонлар аэропортда кутиб олингандан сўнг Қизил майдондаги доҳиймиз В. И. Ленин ҳайкали пойига ва Номаълум аскар қабрига гулдасталар қўядилар, шаҳримизнинг диққатга сазовор жойлари билан танишадилар. Байрамнинг очилиши ва ёпилиш тантаналари А. Навоий номли давлат академик Катта театрида бўлиб ўтади.

Бир ҳафта давомида меҳмонлар вилоятимиз шаҳарлари ва районларида, завод ишчилари ва қишлоқ меҳнаткашлари ҳузурида бўлиб, уларнинг турмуш шароитлари билан яқиндан танишадилар, турли мавзуларда мулоқот қиладилар. Халқ ижодиёти ютуқларига кенг ўрин берилади. Жумладан, «Хорам», «Минснэ», «Сари-сев», «Сусой», «Билина», «Няруй» фольклор ансамбллари ўз санъатларини Чирчиқ, Олмалиқ, Коммунистик, Янгийўл каби шаҳар ва районларда намойиш этадилар.

Байрам кунларида меҳмонлар олиб келган қатор кўргазмалар ҳам ишлаб туради. Республика Кино уйида тасвирий санъат асарлари, В. И. Ленин номли республика пионерлар ва ўқувчилар саройида болалар бадиий ижодидан намуналар, А. Навоий номли давлат академик Катта театрида тюменлик шоирлар ва ёзувчиларнинг асарлари кўргазмаси ташкил этилади. Ўз навбатида сибирлик дўстларимиз Ўзбекистонда қайта қуришнинг бориши, иқтисодий ва маданий ютуқлар билан танишиб, профессионал ва бадиий ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятидан баҳраманд бўладилар.

Меҳмонлар Тошкент вилояти партия қўмитасида қабул қилиниб, матбуот конференцияси уюштирилади. Шунингдек, Тюмень маданияти кунларида қатнашган коллективлар ва алоҳида кишиларга эсдалик совғалари топширилади. Қисқаси, байрам халқларимиз дўстлигининг рамзига айланади.

Суҳбатни Г. ЙЎЛДОШЕВА ёзиб олди.

ЎРТА ЧИРЧИҚ ЯНГИЛИКЛАРИ

«БОБУР» ЧОЙГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

«Партия XXII съезди» колхози меҳнаткашлари янги қулайликка эга бўлдилар. Хўжалик марказида «Бобур» деб номланган чойхона фойдаланишга топширилди.

Чойхонанинг шарқона усулда қад кўтарганлиги, жилоланганлиги ташриф буюраётганларнинг кўнглини шод этмоқда. Маҳмуд Эргашев ва Пўлат Усмоновлар раҳбарлигидаги ошпазлар миллий таомлар ва чойлар билан кўнгилдагидек хизмат қилишмоқда.

БАЙНАЛМИЛАЛ ЖАНГЧИНИ ХОТИРЛАБ

«Ўртасарой» қишлоқ Совети территориясидаги 13 нафар навқирон йигит хизмат бурчини Афғонистон жумҳуриятида ўтади. Улар орасида қаҳрамонларча ҳалок бўлган қозоқ ўғлони Нурмат Исроилов ҳам бор эди.

Яқинда Нурмат ўқиган Омонгелди номли 41-ўрта мактабда тантанали йиғилиш бўлди. Агар у тирик бўлганда йигирма бир ёшга тўларди. Юртдошимизнинг туғилган куни муносабати билан ўтказилган йиғинда Абай қишлоғидаги янги кўчага ҳамда мактаб отрядларидан бирига байналмилал аскар йигит Нурмат Исроилов номи берилди. Мактабда унга бағишланиб, Шон-шуҳрат бурчаги ташкил этилган.

С. ҚУРБОНҚУЛОВ.

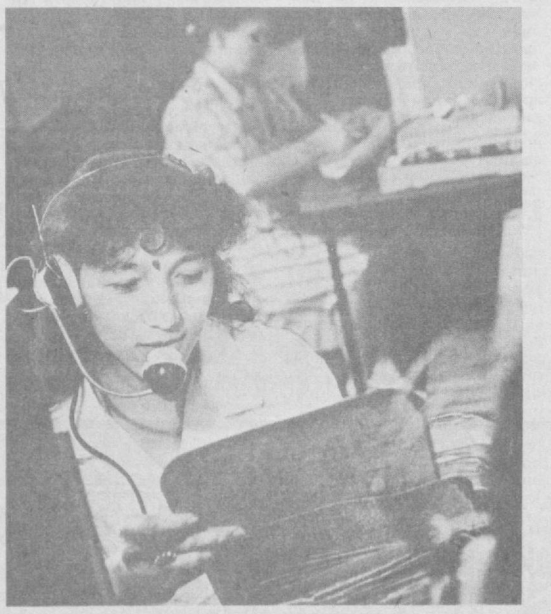

«09» НИНГ ДИЛБАР ҚИЗЛАРИ

Тошкент шаҳар телефон алоқаси ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмасининг «09» ва «009» справкалар ахбороти бўлимида ишловчи алоқачи қизлар ўртасида мусобақа бўлиб ўтди. Уч даврадан иборат бу тадбирнинг биринчи босқичида 70 га яқин телефончи иштирок этди. Мусобақанинг сўнгги даврасида иштирок этиш ҳуқуқига эса фақат 17 қиз муяссар бўлди.

Конкурс қатнашчилари мижозга сифатли ва тезкор хизмат қилиш, тил маданияти, мулоқотдаги вазминлик ва ширинсуханлик бўйича мусобақалашдилар.

Қатнашчиларнинг бари 2, 3-класс мутахассислари эканлигининг ўзиёқ уларнинг ўз ихтисосларини мукаммал эгаллаганликларини кўрсатиб турибди. Мусобақа шартларига кўра унинг ғолибларига 1 класс мутахассиси малакасини бериш назарда тутилганди. Бу — бирлашма ходимлари орасидаги энг малакали кишилар деган гапдир.

Тадбир қатнашчилари ҳатти-ҳаракатларини 34-АТС-дан сайлаб қўйилган тажрибали ходимлардан иборат ҳакамлар ҳайъати баҳолаб турди. Бу ҳайъатда, хусусан, шу соҳада 13 йилдан бери ишлаётган, телефончилар бригадаси етакчиси, шаҳар Совети депутати Евгения Ивановна Ушакова, 2-бригада бошлиғи Елена Николаевна Коновалова, телефончи-назоратчилар Сония Мингалимова, Людмила Предко ва моҳир телефончи Радмила Ефремовалар бор эди.

Икки соатдан ошиқ давом этган охирги даврадан сўнг, барча шартларни муваффақиятли бажарган Алла Тихонова (1-ўрин), Галина Нимерчий (2-ўрин), Моҳира Юсуфжонова ва Марина Биленко (3-ўрин) мусобақа ғолиблари деб топилдилар. Улар фахрий ёрлиқлар ва гулдасталар билан тақдирланишди.

У. ҲИКМАТОВ.

✦ ✦ ✦

Суратларда: ҳакамлар ҳайъати раиси Е. И. Ушакова мусобақа ғолиби А. Тихоновага Фахрий ёрлиқ топширмоқда; учинчи ўринни олишга муваффақ бўлган М. Юсуфжонова мусобақа шартларини бажараётир.

Р. АЛЬБЕКОВ суратлари.

БИЛАСИЗМИ?

✦ Эрамиздан аввалги V—IV асрларда яшаган юнон олими Евклид куб, цилиндр, конус, шар сингари шакллар ҳақидаги билимларни жамлаб катта бир асар яратди. Геометрия фани шу тариқа вужудга келди.

Шарқнинг буюк мутафаккири Умар Ҳайём, ундан 800 йил кейин эса улуғ рус математиги Н. И. Лобачевский ва атоқли венгер математиги Янош Бойяи Евклид тиклаган муҳташам геометрия биносида баъзи нуқсонлар борлигини исботладилар.

Европа олимлари, жумладан Н. Лобачевский ва Я. Бойяи Умар Ҳайёмнинг математикага оид асарларидан бехабар бўлишган. Атоқли совет олими ва фан тарихчиси А. П. Юшкевич шуни назарда тутиб, афсусланиб ёзган эди: «Улуғ Шарқ шоири ва олими аллақачон кашф этиб қўйган йўлни яна қайтадан ўтиш учун Европа олимлари озмунча заҳмат чекмадилар».

✦ Ўзбек шеъриятининг буюк даҳоси Алишер Навоий абжад ҳисобидан усталик билан фойдаланиб, бир қанча асарларида уларнинг ёзилган йилини аниқ кўрсатиб ўтган. Шундай асарлар жумласига устози Абдураҳмон Жомийнинг «Лужжатул асрор»ига жавобан ёзилган «Туҳфатул афкор» қасидаси ҳам киради. Буюк шоир бу асарининг охирги икки байтида «Туҳфатул афкор»нинг ёзилган йили, ойи ва кунини маҳорат билан ифодалаган.

Шоирнинг тасвирлашича, мазкур асар ражаб ойида, ойнинг тўртинчи чорагида, жума куни ёзиб тугатилган. Ушбу сўзлардаги ҳарфларнинг абжад ҳисобига кўра сон қийматларини қўшиб чиқсак 880, ҳижрий йил чиқади.

Синхроник жадваллар ёрдамида «Туҳфатул афкор»нинг 880 ҳижрий йил, 25 ражаб, жума куни (милодий сана билан 24 ноябрь 1475 йил жума куни) ёзилгани маълум бўлади.

А. АЛИЕВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ ГА ОБУНА ДАВОМ ЭТАДИ

Ҳурматли газетхонлар! 1990 йил газета ва журналлари учун обуна қилиш муддати оз қолди, у 31 октябргача давом этади. Келаси йил бошидан «Тошкент ҳақиқати» газетасини мунтазам олиб туришни истасангиз шу кунларда унга обуна бўлишни унутманг. Бунинг учун «Союзпечать» агентлигига ёки иш жойингиздаги, ўқув юрти ва турар-жойингиздаги жамоатчи матбуот тарқатувчиларга мурожаат қилсангиз бўлади. Улар сизни келаси йил матбуоти учун обуна қилиб қўйишади.

«Тошкент ҳақиқати»га обуна исталган муддат учун чекланмаган миқдорда қабул қилинади.

Газетанинг ОБУНА БАҲОСИ бир йилга — 7 сўм 68 тийин, олти ойга — 3 сўм 84 тийин.

• Шанба сони учун суҳбат •

АРАҚ ҚАНДАЙ ЎҒИРЛАНАДИ?

СУҲБАТДОШИМ жумҳуриятимиздаги арақ-вино заводларидан бирида бир неча йиллар ишлаган, кейинчалик турли сабаблар туфайли ишидан бўшашга мажбур бўлган, ҳамда бундайин корхоналарда ўғирликлар қандай бўлишини яхши биладиган ёш бир йигит. Маълум сабабларга кўра унинг исми-шарифини келтирмаймиз. Қаерда ишлаганлигини ҳам айтмаймиз. Фақат ўқувчига маълум қилишимиз мумкинки, жумҳуриятимизда бир нечта ана шундай завод бор. Суҳбатдошим юз фоиз ишонч билан айтдики, у ҳикоя қилиб берган бу усул қолган заводларда ҳам айнан шундай, фақат баъзи майда жиҳатларида фарқ бўлиши мумкин.

Хуллас, суҳбатдошим билан савол-жавобларни сиз ўқувчиларга аслидагидек қилиб етказишга ҳаракат қиламан.

— Сиз ишлаган завод нималарни чиқаради?

— Арақ, коньяк, шароб, ўткир шароб, шарбат.

— Шулардан қайси бирини ўғирласа бўлади, ёки ўғирлашнинг иложи бор?

— Ҳаммасини.

— Масалан коньякни қандай қилиб олиб чиқиб кетса бўлади?

— Иш тугаганидан кейин, шу вазифа учун махсус ажратилган одам ишчиларга 2 шишадан, мол олиб бориб бергани учун ҳайдовчиларга бир яшикдан коньяк улашиб чиқади. Бу нарса бошлиқларнинг рухсати билан бўлади, яъни ўзимизнинг кўп йиллик анъанамиз ҳисобланади.

Қоровуллар асосан канистрларга солинган коньякни девордан ошириб олишади. Яъни бунинг учун олдиндан тайёрлаган жойлар, алоҳида йўллар ҳам бор.

— Арақ, коньякни нима учун беришади?

— Ишлаганимиз учун.

— Ишлаганингиз учун маош оласиз-ку?

— Ойлигимиз жуда кам 80, 100, 150 сўм иш ҳақи белгиланган. Оладиган коньягимиз эса шунчаки улуш ҳисобланади.

— Ичасизми?

— Ичмасликка ҳаракат қиламан.

— Унда олган коньякларингизни нима қиласиз?

— Магазинга ўтказаман. Ўзининг давлат нархи 13 сўм 80 тийин, мен эса 10 сўмдан топшираман.

— Дарвозада турадиган ОБХСС ходимлари индашмайдими?

— Қоровуллар ҳам, ОБХСС-нинг одамлари ҳам улушини олганларга тегишмайди. Умуман завод директори ОБХСС-нинг бошлиғига «эриб» туради.

— Қоровуллар ўғирлик қилган бирор кишини ушлайдими ҳеч? Улар ҳам кимнидир тутишиб ўзларининг бекорга маош олмаётганликларини кўрсатишлари керакдир?

— Улушидан ташқари мол олиб чиқаётганларни ушлашлари мумкин. Агар қўлга тушганнинг ёнида нархи 10 сўмдан кам бўлган мол бўлса 50 сўм жарима тўлайди, 10 сўмдан кўп бўлса бир неча баравар ортиқ пора беришга мажбур. Пулларни, албатта ўзлари бўлишиб олишади.

— Агар қўлга тушган одам пул беришни истамаса-чи?

— Ишини судга оширишади.

— Ишдан бўшаганингизга қанча бўлди?

— Уч йилдан ошди.

— Ҳозир ҳам сиз айтиб бераётган мана шу усулнинг мавжудлигига ишончингиз комилми?

— Албатта!

— Ўзгартирса бўладими уни?

— Бунинг иложи йўқ. Қачонки ойлик маош етарли бўлса, ўзи ишлаб чиқараётган нарсаси дўконларда турса, ўшанда одамлар ўғирлик қилишмайди.

— Катта иш ҳақи оладиган бўлсангиз давлатга зарар бўлмайдими?

— Тушунмадим.

— Айтмоқчиманки, бир ишчи бир ойда тахминан неча сўмлик мол ташиб чиқиб кета олади?

— Ҳаммаси бўлиб 1000 сўмлик атрофида...

— Иш ҳақидан ташқари ойига қанча топасиз?

— 1000 сўм.

— Заводингиздаги қинғирликлар билиниб қолган вақтлар бўлганми?

— Катта текширишлар бўлган. Лекин бундай пайтларда заводнинг бош муҳандиси, қоровуллар бошлиғи ишдан кетади, директор ўз ўрнида қолаверади.

— Завод бошлиқларининг ўзлари фақат арақ сотишдан фойда кўришмаса керак?

— Бошқа йўллари ҳам бор. Масалан, ёз кунлари хўжаликлар бизга узум олиб келишади. Шундай бир йўлини қилишадики, тракторлар узоқ вақт кутиб қолишга мажбур бўлади. Бунда маҳсулотнинг сифати бузилади, нави пасаяди, демак нархи ҳам тушади. Хўжаликларнинг иложи йўқ. Молини арзонга бериб кетишаверади. Заводда эса мана шу паст нав деб қабул қилинган узумдан юқори нав винолар тайёрланади. Яъни ортиқча маҳсулот пайдо бўлади. Бошлиқлар асосий фойдани мана шундан олишади.

— Суҳбатлашишга розилик берганингиз учун сизга раҳмат. Ўйлаймизки, мусоҳабамиз ўқувчиларимизни ҳам қизиқтирган бўлса керак.

Суҳбатни Р. ХУДОЁРОВ ёзиб олди.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги
М. Қорнёқубов номли ўзбек давлат филармонияси
В. И. ЛЕНИН НОМЛИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

26 октябрь соат 19.00 да

«ЁШ ИЖРОЧИЛАР САНЪАТИ»

Тошкент вилояти Ленин комсомоли мукофотининг лауреати

ОЛИМЖОН ОРИФЖОНОВ
ва хонанда
МАҲМУДЖОН АЗИМОВ

КОНЦЕРТИ

ПРОГРАММАДА:

Ўзбекистон ССР халқ артисти
МАЛИКА АҲМЕДОВА
раққосалар: Элвира НОРБОЕВА, Шоира ҒОЙИБНАЗАРОВА қатнашадилар.

Концерт программасини Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

БИЛЕТЛАР СОАТ 14 ДАН БОШЛАБ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИ КАССАЛАРИДА СОТИЛМОҚДА.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

22—25 ОКТЯБРЬ КУНЛАРИ СОАТ 20.00 ДА
СССРда БИРИНЧИ МАРТА

КАТТА ШОУ-ПРОГРАММА

ҚЎШИҚЛАР МУАЛЛИФИ ВА ИЖРОЧИСИ АМЕРИКАЛИК

Александр ВАЙНЕР

ПРОГРАММАДА:

Лилиана Дайкова, Людмила Розанова, Оля Фаворовская.

«ГОЛЬФСТРИМ» ва «ПОП-СЕРВИС»
ГРУППАЛАРИ
ИШТИРОК ЭТАДИ

Касса дам олиш кунисиз соат 10 дан 20.00 гача очиқ. Олдиндан билетлар сотиш кассаси ишлайди.
КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ ТУШИШ УЧУН БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

СИЗ ЁШСИЗ, ГЎЗАЛСИЗ!

ДЕМАК, «НОКТЮРН» АЙНАН СИЗБОП ДУХИ ДЕСАК БЎЛАДИ.

Бу атирнинг нозик хушбўйи ёқимли куйга монанд бўлиб, ундан атиргул ва ясминнинг, сандал ва мушкнинг, эндигина ердан бош кўтарган баҳорги майсанинг илиқ ҳидлари гуркираб туради.

«Ноктюрн»ни Тошкентдаги «Лола» упа-элик ва пардоз буюмлари фабрикаси чиқармоқда.

ТОШКЕНТ «ЛОЛА» УПА-ЭЛИК ВА ПАРДОЗ БУЮМЛАРИ ФАБРИКАСИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.